

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego do L. W. 7.801 z r. 1897. z dnia 6. lutego b. r. w przedmiocie utworzenia nowych Sądów obwodowych i powiatowych w Galicyi. Okręg c. k. krajowego Sądu wyższego w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do §. 1. ustawy z dn. 26. kwietnia 1873 r. Nr. 62. Dz. u. p. i §. 2. ustawy z dnia 11. czerwca 1868 r. Nr. 59. Dz. u. p. przesłało Wysokie c. k. Namiestnictwo pod dniem 29. stycznia b. r. do L. 905. (odebr. d. 3. lutego b. r.) reskrypt Wys. c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 12. stycznia 1897 r. do L. 23.812. Wydziałowi krajowemu, celem zasiągnięcia opinii Wysokiego Sejmu, co do utworzenia nowych Sądów obwodowych i powiatowych w Galicyi, który to reskrypt Wys. Ministerstwa sprawiedliwości, wraz z sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 6. lutego 1897. do L. 7.801. przekazał Wys. Sejm Komisji prawniczej swojej do zbadania, w tych kilku ostatnich dniach Sejmu.

Komisya prawnicza, dla przyspieszenia załatwienia, oddała pracę tę dwom osobnym subkomitetom o czterech członkach, do rozpoznania; według okręgów dwóch Sądów wyższych krajowych w Krakowie i we Lwowie i składa skutkiem tego sprawozdanie swoje odrębnie za każdy z tych dwóch okręgów krajowych Sądów wyższych, jak następuje:

W okręgu krajowego c. k. Sądu wyższego w Krakowie.

Komisya prawnicza po rozpoznaniu najnowszego stanu aktów i z uwzględnieniem uchwał, jakie Wysoki Sejm poprzednio był powziął, aby celem szybszego wymiaru sprawiedliwości w kraju, z powodu zaprowadzenia z dniem z dniem 1. stycznia 1898. r. nowej procedury cywilnej zadosyć uczynić potrzebom i dogodności mieszkańców kraju, uważa za wskazane, aby Wysokie Ministerstwo sprawiedliwości uznało następujący porządek utworzyć się mających Sądów obwodowych i powiatowych, w okręgu wyższego krajowego Sądu w Krakowie; podnosząc oraz, że przeniesienie Sądów powiatowych z miejscowości niedogodnych i nieodpowiednich, do więcej wskazanych i właściwszych, powinno równocześnie z utworzeniem nowych być uskutecznione. Dlatego Komisya prawnicza przy stosownem uzasadnieniu wnosi:

1. Utworzenie Sądu obwodowego w Białym, dla okręgów Sądów powiatowych w Białym, Miłowcu, Oświęcimiu i Żywcu, (na przyszłość także Sądu powiatowego w Wilańcowicach).

Tego wymaga miejscowość sama i jej zaludnienie oraz okolica cała; mieszkańcy oddający się tak przeważnie zatrudnieniom fabrycznym, handlowi i przemysłowi w ogóle, wielka ilość spraw podpadających w zakres orzeczenia Sądu kolegiального, nadto istnienie w miejscu wszystkich warunków do utworzenia Sądu obwodowego; w obec znacznej ilości firm zaprotokołowanych, wymaganych, dla urządzenia asesoryów i senatów handlowych; kolegiów, cenzorów przy zakładach kredytowych, bankach, kas zaliczkowych i towarzystw zarejestrowanych; wyszukanie znawców i w sztuce biegłych, taksatorów i t. d.

Wszystkie te czynniki znajdują się w Białym z wielką dogodnością dla ludności miejscowej i okolicznej; która sobie też utworzenia Sądu kolegiального tamże w dobrze zrozumianym własnym interesie, w obec wielkiego ruchu handlowego i przemysłowego całej okolicy, naturalnie pożądać musi.

2. Utworzenie Sądu obwodowego w Bochni uważa Komisya prawnicza — w myśl reskryptu ministryalnego za rzecz uchwaloną i ustaloną, oszczędza sobie przeto ponownego uzasadnienia potrzeby i dogodności tegoż; dodaje tylko, że Sądy powiatowe do okręgu Sądu obwodowego w Bochni należące mające, nie kolidują co do miejscowości swych z innymi okręgami obwodowymi, nowo utworzyć się mającymi.

3. Utworzenie Sądu obwodowego w Nowym targu, dla okręgów Sądów powiatowych w Czarnym Dunajcu, Jordanowie, Krościenku, Mszanie dolnej i w samym Nowym Targu, (rzecz już od r. 1873. poruszana) uważa Komisya prawnicza już samem położeniem Nowotarszczyzny i daleką odległością gmin, tu w rachubę wchodzących, od Sądu obwodowego w Nowym Sączu, dla dogodności gmin Nowotarskich za bardzo pożyteczną, wskazaną i ze wszec miar usprawiedliwioną, tak, że najszybsze utworzenie Sądu w Nowym Targu staje się co raz bardziej wielce pożądanem.

4. Trudniejszym co do przestrzeni kraju między Wisłą a Sanem, jest w obecnym stanie rzeczy zdecydowanie się co do utworzenia Sądu obwodowego w Tarnobrzegu czy też raczej w Mielcu; za którym to ostatnim oświadczą się jednomyślnie Sądy obwodowe w Tarnowie.

Komisya prawnicza nie może zataić Wys. Sejmowi, że wedle uchwały jednomyślnej c. k. Sądu obwodowego w Tarnowie, który obstaje przy uzasadnieniu, że Mielec kwalifikuje się przeważnie dla środkowego położenia swego, na siedzibę Sądu obwodowego dla okręgów Sądów powiatowych w Dębicy, Kolbuszowej, Mielcu, Radomyślu, Ropczycach, Rozwadowie i Tarnobrzegu, oraz dla nowo utworzyć się mających Sądów powiatowych w Baranowie i Majdanie, pożyteczność utworzenia Sądu obwodowego w Tarnobrzegu, o 2—3 kilometry od granicy Królestwa polskiego położonego, staje się bardzo wątpliwą i mocno zakwestyonowaną, ile że przedstawienie Sądu obwodowego w Tarnowie z dnia 30. listopada 1896. r. Nr. 4.439. oświadczając się za Mielcem, wychyla się także w sprawozdaniu c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie z dnia 16. grudnia 1896 r. do L. 10.459., który zarówno jak Wydział krajowy, w osobnem sprawozdaniu swoim z dnia 23. grudnia 1896 r. do L. 65/97. trwa wprawdzie słabo przy oświadczeniu się za Tarnobrzegiem, ale w gruncie rzeczy przeważającym argumentem, podniesionym tak stanowczo w przedstawieniu jednomyślnem Sądu obwodowego w Tarnowie zaprzeczyć nie zdoła.

Komisya prawnicza przeto utworzenia Sądu obwodowego w Tarnobrzegu, w obec tej zmiany stanu rzeczy doradzać nie może, że względu na to, że Mielec prawie w pośrodku proponowanego okręgu obwodowego byłby położony, zatem dla ludności wszystkich powiatów byłby przystępnym i dogodnym, dalej, że wskutek tego uczyniłoby się zadosyć słusznemu żądaniu ludności powiatów Nisko i Ulanów, że wreszcie okręg Sądu obwodowego w Mielcu obejmowałby obszar 2458 □ kilometrów, z ludnością przeszło

184.494 mieszkańców — przeciwnie zaś Tarnobrzeg położony nad samą Wisłą i granicą sąsiedniego kraju, w miejscu zatem i niedogodnym i niepewnym i zanadto oddalonym i o 36.000 ludności mniejby liczył, Komisya prawnicza większością 7 głosów, przeciw trzem, oświadczyła się za Sądem obwodowym w Mielcu, jako ze wszech miar odpowiedniejszą siedzibą przyszedłego trybunału, z przyłączeniem okręgu sądu powiatowego w Radomyślu, Baranowie i Majdanie do Mielca. — Mniejszość 3 głosów, uznając słuszność motywów powyż za Mielcem przemawiających, oświadcza się alternatywnie albo za Mielcem, albo za Tarnobrzegiem.

II. Co do utworzenia Sądów powiatowych w Baranowie, Majdanie, Rudniku i Zakliczynie, Komisya prawnicza oświadcza, za proponowanymi miejscowościami, które reskrypt ministeryalny tymże sądom przydzielone mieć chce i za im prędszem utworzeniu jeszcze dalszych sądów powiatowych, względem których już to dawniej sądy kompetentne, Namiestnictwo i Wydział krajowy przychylną dały opinię, lub o które się — jak obecnie — gmina Błażowa, Kańczuga i Korczyną petycyami do Wys. Sejmu wniesionemi upominają. W ogóle obszerne akta urządzenia nowych Sądów powiatowych dotyczące, petycyce wprost do Rady państwa lub ministerstwa sprawiedliwości wnoszone, zawierają jeszcze liczne dezyderata i prośby gmin, stanem rzeczy o sądach nowych powiatowych uzasadnione, które acz dotąd pominięte, w dalszym ciągu uwzględnione być winny i pomyślnego załatwienia wyczekują.

Albowiem z urządzeniem tych kilkunastu sądów, na jakie się c. k. Ministerstwo sprawiedliwości na razie zgodziło, szereg potrzebnych jeszcze dalszych Sądów bynajmniej zakończonym nie jest, w obec potrzeb, jakie nowa procedura sądowa sama przez się wywołuje, lub o których utworzenie albo przeniesienie, już dawniej z gruntownem uzasadnieniem się zewsząd upominano.

Jakoż pod tym względem Wysoki Sejm w latach ubiegłych dopominał się z szczególnym naciskiem, powtórnie, aby Sąd powiatowy w Ślemieniu, którego pierwotne urządzenie w tym niedogodnym zakątku ziemi Wadowickiej za zupełnie chybione uważać należy przeniesiony został do Suchy, miejscowości przestroniej, dogodnej i ze wszech miar odpowiedniej, przy urządzeniu nowego Sądu powiatowego w Jelesny, własności obecnie ND. arcyksięcia Stefana. Sądy obu instancyi, Namiestnictwo, Wydział krajowy i Wys. Sejm oświadczyły się za nagłą potrzebę tego przeniesienia, ale wysokie Ministerstwo sprawiedliwości pominięło tak uzasadnione żądania w reskrypcie swoim zupełnym milczeniem; a nawet w Radzie państwa dnia 19. stycznia 1897 r. (stenograficzny protokół posiedzenia 566. sesyi XI.) jeneralny mowca po stronie Koła polskiego zniewolony był dotknąć tego przedmiotu dosadnie, wyczerpująco i tak dowodnie, że powszechnie uznanie słuszności temu żądaniu przyznano.

Kraj więc wyczekuje spełnienia wyrażonej pod tym względem tylekrotnie opinii Wysokiego Sejmu, — razem z urządzeniem nowych Sądów powiatowych, ile, że przeniesienie Sądu z Ślemienia do Suchy łatwiej skutecznym być winno, aniżeli utworzenie nowego Sądu powiatowego.

Komisya prawnicza więc, co do okręgu wyższego Sądu krajowego w Krakowie, wnosi po powyższem przedstawieniu następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem Krakowskiem uznaje, iż dla dogodności mieszkańców kraju przy wymiarze sprawiedliwości i głównie z powodu zaprowadzić się mającej z dniem 1. stycznia 1898 r. reformy procedury cywilnej, zachodzi nieodzowna potrzeba nowych Sądów obwodowych i powiatowych, lub też przeniesienie Sądów okolicznościami wskazane a mianowicie:

W okręgu wyższego Sądu krajowego w Krakowie :

1. utworzenie Sądu obwodowego w Białym dla okręgu Sądów powiatowych w Białym, Miłowcu, Oświęcimie i Żywcu, oraz dla ewentualnego Sądu powiatowego w Wilamicach utworzyć się mającego.

2. Urządzenie Sądu obwodowego w Bochni dla okręgu Sądów powiatowych w Bochni, Brzesku, Niepołomicach, Radłowie, Wiśniczu, Wojniczu i utworzyć się mającego Sądu powiatowego w Zakliczynie.

3. Utworzenie Sądu obwodowego w Nowym Targu dla okręgów Sądów powiatowych w Czarnym Dunaju, Jordanowie, Krościenku, Mszanie dolnej, i Nowym Targu.

4. Utworzenie Sądu obwodowego dla przestrzeni kraju między Wisłą a Sanem w Mielcu, z przyłączeniem sądów powiatowych w Dębicy, Kolbuszowy, Mielcu, Radomyślu, Ropczycach, Rozwadowie, Tarnobrzegu, oraz nowo utworzyć się mających Sądów powiatowych w Baranowie i Majdanie.

5. Utworzenie Sądu powiatowego w Baranowie i przyłączenie takowego do Sądu obwodowego w Mielcu dla gmin i obszarów dworskich Baranów, Dombrowica, Domażyny, Duerdy, Dymitrów mały, Dymitrów duży, Knapy, Nagnajów, Siedleszczany, Skopatteni, Padew narodowa, Suchorzów, i Wola gołego — z okręgu Sądu powiatowego w Tarnobrzegu, oraz Padew kolonia, Piechoty, Przykop, Wojków, Zachwiejów, Zadzuszniaki Żurównice z okręgu powiatowego w Mielcu.

6) Utworzenie Sądu powiatowego w Majdanie do nowo utworzyć się mającego Sądu obwodowego w Mielcu, dla gmin i obszarów dworskich Brzostowa góra, Buda-Hüttenwald, Hadykówka, Huta komorowska, Komarów, Kopcze, Krządka, Majdan, Ostrowy baranowskie, Ostrowy kolonia, Ostrowy tuszowskie, Poręby dyniowskie, Rusinów i Rusinowska Wola z okręgu Sądu powiatowego w Kolbuszowy; Wilcza Wola z okręgu Sądu powiatowego w Sokołowie i Arledówka, Dęba, Rozalin i Tarnowska Wola z okręgu Sądu powiatowego w Tarnobrzegu.

7) Utworzenie Sądu powiatowego w Rudniku w okręgu Sądu obwodowego w Rzeszowie dla gmin i obszarów dworskich Groble, Kończyce, Kopki, Koziarnia, Łętownia, Łętowska Wólka, Łowisko, Stróża i Tarnogóra z okręgu Sądu powiatowego w Nisku — odstępując zarazem 4 protesty gmin Jeżowe (L. s. 1376/97) Steinau (Ślenczny L. s. 1377/97) Przędzel (L. s. 1378/97) i Kamień (L. s. 1379/97) które według przedłożenia rządowego, również do Rudnika przydzielone być miały — a przy Sądzie powiatowym w Uczku pozostać pragną, c. k. Rządowi do załatwienia i możliwego uwzględnienia.

8) Utworzenie Sądu powiatowego w Zakliczynie w okręgu Sądu krajowego w Krakowie względnie utworzyć się mającego Sądu obwodowego w Bochni dla gmin i obszarów dworskich: Bieśnik, Biskupice Lackorońskie, Borowa, Chaczewice-Melsztyn, Dzierzaniny, Faliszowice, Gwoździec, Kończyka, Lustawice, Niedzwiedza, Olszowa, Paleśnica, Piaski-Drużków, Roztoka, Ruda kameralna, Słona, Stróżka, Zakliczyn, Zawada Lancokorońska, Zdonia i Złota z okręgu Sądu powiatowego w Wojniczu.

9. Wyłączenie gmin i obszarów dworskich: Biadoliny szlacheckie, Jaworsko i Perła z Sądu powiatowego w Brzesku i przydzielenie ich do okręgu Sądu powiatowego w Wojniczu.

10. Przeniesienie Sądu powiatowego z Ślemienia do Suchy i utworzenie Sądu powiatowego w Jeleśny, wedle uchwały w latach ubiegłych przez Wysoki Sejm, zgodnie

z propozycjami c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie, c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, powziętej;

II. Wzywa się c. k. Rząd, aby w miarę potrzeby przystąpił do utworzenia większej liczby Sądów obwodowych i powiatowych w powyższym okręgu.

Petycja gminy miasta Rudnik do L. s. 2.705/97 zostaje tem samem załatwioną.

Lwów dnia 8. lutego 1897.

Przewodniczący :

Zoll

Sprawozdawcy :

Weigel
Klemensiewicz

